

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
Ontgrondingenplan Limburg, deelplan
grind en beton- en metselzand

16 november 1990

309-60

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport
Ontgrondingenplan Limburg, deelplan grind, beton- en metselzand /
[Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht : Commissie voor
de Milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-196-2

SISO 614.62 UDC [504.064.2:504.53.058](492.94)

Trefw.: milieu-effectrapportering ; Limburg / ontgroning ; Limburg

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde
Staten van de provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA MAASTRICHT

uw kenmerk
VMB/ET 53377

uw brief
14 augustus 1990

ons kenmerk
U1196-90/Sf/nm/309-61

onderwerp
Advies voor richtlijnen MER Ontgron-
dingenplan Limburg, deelplan grind en
beton- en metselzand

Utrecht,
16 november 1990

Met bovengenoemde brief stelde U de Commissie voor de milieu-effectrapportage (Commissie) in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over het betreffende deelplan.

Overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) bied ik U hierbij het advies van de Commissie aan. Voor de inhoud van het advies verwijs ik U korthedshalve naar de samenvatting, waarin de belangrijkste punten uit het advies bijeen gebracht zijn.

Daarnaast vraag ik Uw aandacht voor het volgende:

1. Het MER voor het deelplan grind, beton- en metselzand zal tenminste dienen ter onderbouwing van de aanwijzing van een of meer locaties waar voldoende grind en zand gewonnen kan worden om aan de landelijke taakstellingen te voldoen. Deze taakstelling heeft de Commissie als een uitgangspunt bij haar advisering beschouwd.

De Commissie heeft uit de voorliggende documenten begrepen dat bij de toekomstige bestemming van de winlocaties in de Maasvallei het accent duidelijk zal worden gelegd op natuurontwikkeling. De startnotitie maakt echter niet duidelijk in welke mate uitvoeringsmodaliteiten van de grind- en zandwinning en de (her)inrichting zullen worden vastgelegd in het deelplan. De mate van detail in het bijbehorende MER wordt daar echter wel door beïnvloed. De Commissie geeft u dan ook in overweging bij de vaststelling van de richtlijnen voor het MER de mate van concreetheid nader aan te geven.

Kernvragen daarbij zijn in hoeverre kan worden volstaan met een indicatie van de meest in aanmerking komende locaties en vorm van (her)inrichting en in hoeverre in een later stadium in afzonderlijke m.e.r.-procedures een definitieve keuze wordt gemaakt over de verdere uitwerkingsdetails. De Commissie suggereert in haar advies (zie par. 3.1.1) twee mogelijke wijzen van aanpak.

2. De Commissie zet, mede gelet op de doelstelling natuurontwikkeling, kanttekeningen bij de inperking in de voorselectie van 24 tot 14 en later tot 9 locaties. Ze wijst in dit verband ook op studies met betrekking tot het Grensmaasgebied. Ze betwijfelt of de schaal van het in de voorselectie gebruikte hydrologische model en de daarbij toegepaste schematisaties hebben geleid tot een voldoende onderscheidend vermogen. Ook wordt in de eerste selectiestap onvoldoende duidelijk gemaakt, dat minder diepe ontgrondingen of ontgrondingen waarbij in de eindsituatie geen open water resteert gunstig kunnen zijn voor natuurontwikkeling en gepaard kunnen gaan met minder ingrijpende hydrologische invloeden op de omgeving. De Commissie wil U dan ook aanbevelen de voorselectie beter te onderbouwen.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd. Zij zal graag vernemen hoe U gebruik heeft willen maken van haar aanbevelingen voor de inhoud van het MER.

dr. H. Cohen,
voorzitter van de werkgroep

ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR DE
INHOUD VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
ONTGRONDINGENPLAN LIMBURG, DEELPLAN GRIND,
BETON- EN METSELZAND

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) inzake het MER ontgrondingenplan Limburg, deelplan grind, beton- en metselzand;

Uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg door de Commissie voor de milieu-effectrapportage, namens deze,

de werkgroep milieu-effectrapportage
ontgrondingenplan Limburg, deelplan grind,
beton-en metselzand,

de secretaris,

ir. R.I. Seijffers

de voorzitter,

dr. H. Cohen

Utrecht, 16 november 1990

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. SAMENVATTING VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEMSTELLING EN DOEL	5
3.1 Probleemstelling	5
3.1.1 Aanpak	6
3.2 Doel	8
4. TE NEMEN EN GENOMEN BESLUITEN	9
5. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN EN VARIANTEN	11
5.1 Algemeen	11
5.2 De voor ontgronding in aanmerking komende locaties	13
5.3 Uitvoerings- en inrichtingsalternatieven per locatie	15
5.4 Het "nul-alternatief"	16
5.5 Het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijk- heden ter bescherming van het milieu worden toegepast	16
6. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU WAARBIJ INBEGREPEN DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU	18
7. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	22
7.1 Inleiding	22
7.2 Prioriteiten en mate van detail	22
7.3 Effecten-overzichten	23
7.4. Effecten van het afgraven van de bovengrond en de winning van zand en grind	24
7.5 Effecten van het bewerken van het gewonnen materiaal	27
7.6 Effecten van afvoer, (tijdelijke) opslag en ontslui- ting	28
7.7 Afgeleide activiteiten/(her)inrichting	29
8. VERGELIJKING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN VAN ELK VAN DE IN BE- SCHOUWING GENOMEN ALTERNATIEVEN	30
9. OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIE ACHTERAF	31
10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	32
11. SAMENVATTING VAN HET MER	33

BIJLAGEN

1. Openbare bekendmaking van de start van de procedure van milieu-effect-rapportage in de Staatscourant nr. 174 d.d. 7 september 1990.
2. Brief d.d. 14 augustus 1990 van de Gedeputeerde Staten van Limburg waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen.
3. Samenstelling van de werkgroep.
4. Lijst van inspraakreacties.

1. INLEIDING

De provincie Limburg heeft in een bestuursovereenkomst met de minister van Verkeer en Waterstaat (V&W) de taak op zich genomen om een gebied of gebieden aan te wijzen waar nog 35 miljoen ton grind zal kunnen worden gewonnen. Deze hoeveelheid vormt het sluitstuk van de grindwinning in Limburg ter voorziening in de zogenoemde landelijke grindbehoefte. De minister van V & W zal in dat kader ondermeer medewerking verlenen aan natuurontwikkeling langs de Maas door middel van grindwinning.

Gedeputeerde Staten van Limburg wil behoudens voor dit grind tevens voor de winning van maximaal 10 miljoen ton beton- en metselzand ter voorziening in de landelijke behoefte het deelplan "grind en beton- en metselzand" van het provinciaal ontgrondingenplan opstellen.

Op 7 september 1990 werd door Gedeputeerde Staten van Limburg in de Staatscourant (zie bijlage 1) bekend gemaakt, dat ten behoeve van de besluitvorming over dit deelplan de regels met betrekking tot de milieu-effectrapportage (m.e.r.) uit de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) (Staatsblad 211) zullen worden toegepast.

Per brief van 14 augustus 1990 (zie bijlage 2) stelden Gedeputeerde Staten van Limburg de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid te adviseren over de te geven richtlijnen inzake de inhoud van het betreffende milieu-effectrapport (MER).

In het MER zullen de milieu-gevolgen van ontgroning op daarvoor in aanmerking komende nieuwe locaties onderling worden vergeleken teneinde tot (een) definitieve locatiekeuze(s) te komen. Het is het voornemen voor wat betreft de herinrichting van deze winlocaties het accent te leggen op natuurontwikkeling.

Het voorliggend advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder "de Commissie" genoemd.

De bedoeling van dit advies is aan te geven welke punten in het op te stellen MER moeten worden beschreven.

Aan de inspraakreacties en andere adviezen, die tijdig zijn ontvangen, is bij de opstelling van dit advies voor de richtlijnen aandacht geschonken (zie bijlage 4).

2. SAMENVATTING VAN HET ADVIES

Doel en probleemstelling

Het MER dient een nauwkeurige beschrijving te bevatten van de doelstellingen van de voorgenomen activiteit. De vraag dient beantwoord te worden of het hoofddoel het winnen van 35 miljoen ton grind in combinatie met maximaal 10 miljoen ton beton- en metselzand is of natuurontwikkeling is door middel van de winning van grind (en zand) of dat beide doelstellingen gelijkwaardig zijn.

Ook dient eenduidig te worden aangegeven om welke hoeveelheden te winnen grind en zand voor welke periode het gaat en, op welk(e) marktsegment(en) de winningen zijn gericht.

Tevens moet duidelijk worden gemaakt hoe de betreffende ontgrondingen (kunnen) worden gecombineerd met andere vormen van (her)inrichting zoals bijvoorbeeld stedelijke ontwikkeling, drink- en industriewatervoorziening, recreatie en berging van baggerspecie.

Alternatieven/varianten

De selectie van de winningslocaties en de vorm van (her)inrichting/nabestemming en de uitvoeringswijze (diepte, vorm en oppervlakte van de heringerichte ontgroning) zijn de voornaamste elementen voor deze m.e.r.

De Commissie ziet twee mogelijkheden tot aanpak (zie par. 3.1.1.).

In de eerste benadering wordt vanuit de doelstellingen een keuze gemaakt van enkele of meerdere winlocaties met behulp van bijvoorbeeld een multicriteria-analyse. De gemaakte locatiekeuzen worden formeel vastgesteld. De uitvoeringswijze en de (her)inrichting zijn dan nog niet scherp omljnd; zij worden pas na afzonderlijke m.e.r.'s voor de verschillende projecten vastgesteld. In de tweede benadering wordt een beperkt aantal alternatieven met behulp van concrete bouwstenen ontwikkeld en uitgewerkt. Ieder alternatief bestaat uit een of meer locaties met een bepaalde (globale) uitvoerings- en inrichtingwijze. Hierdoor komt per locatie ook de te winnen hoeveelheid ongeveer vast te staan. Aldus kan binnen één MER duidelijk een totaalbeeld van de milieu-effecten van de winning van grind en zand ontstaan.

Tenminste de volgende alternatieven¹] zouden moeten worden uitgewerkt:

- een alternatief waarbij het bestaande land- en watergebruik zo min mogelijk wordt beïnvloed;
- een alternatief waarbij de mogelijkheden van natuurontwikkeling en versterking van de ecologische (hoofd)structuur gelet op de specifieke kenmerken en potenties van het Maasdal optimaal worden benut;
- een meest milieuvriendelijke alternatief;
- eventueel een voorkeursalternatief van de initiatiefnemer.

Daarnaast dient de referentiesituatie ("nulalternatief") gedegen te worden beschreven.

Voor het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief beveelt de Commissie een aantal elementen aan (zie par. 5.5.).

Voor wat betreft de uit te werken locaties beveelt de Commissie aan de voorselectie vanaf de 24 locaties met een nauwkeuriger hydrologisch model en primair vanuit natuurontwikkelingsmogelijkheden te herhalen en de selectie duidelijk te motiveren, met nadruk op de milieu-argumenten daarbij.

Genomen en te nemen besluiten

In het MER moet worden vermeld voor welke besluiten het wordt opgesteld. Met name moet duidelijk worden of het uitsluitend dient voor de locatiekeuze of en zo ja in hoeverre ook voor de besluitvorming op projectplan- danwel vergunningenniveau.

De verhouding tussen de besluitvorming over het ontgrondingsplan en het natuurontwikkelingsplan voor de Maasvallei dient inhoudelijk en procedureel duidelijk te worden gemaakt.

Ook dient te worden beschreven of en zo ja welke relaties er liggen met andere reeds uitgevoerde danwel nog uit te voeren relevante ontgrondings-plannen.

Randvoorwaarden of beperkingen aan de te nemen besluiten uit eerder genomen besluiten dienen aan de orde te komen onder vermelding van de status van deze besluiten.

Bestaande toestand van het milieu en milieugevolgen

Op gedegen wijze moet de situatie worden beschreven van de nader te beschouwen winlocaties met hun omgeving en de autonome ontwikkeling

---

1 De Commissie is door medewerkers van de provincie Limburg medegedeeld, dat er studies naar natuurontwikkeling in het Grensmaasgebied plaatsvinden. In dat kader kan op een aantal locaties door bijvoorbeeld stroomgeulverbreding een beduidende hoeveelheid grind vrijkomen. De resultaten van deze studies zullen waar mogelijk bij de voorliggende m.e.r. worden betrokken.

daarvan in de planperiode indien ter plaatse geen grind- en zandwinning zou plaats vinden. Het gaat daarbij om abiotische kenmerken, biotische, archeologische en cultuurhistorische waarden, landschap en ruimtegebruik, milieuhygiëne en verkeer en vervoer.

Voor de milieugevolgen van grind- en zandwinning die (als "checklist") in elk geval aandacht verdienen, wordt korthedshalve verwezen naar de paragrafen 7.3 tot en met 7.7. In paragraaf 7.2 heeft de Commissie getracht die punten aan te geven die in elk geval bijzondere aandacht en prioriteit verdienen.

Bij de voorspellingen dient steeds te worden aangegeven welke methoden of modellen zijn gebruikt en waarom, alsmede de daarbij gebruikte veronderstellingen (schematisaties e.d.). Voor het grondwaterstromingsmodel met name is een foutenanalyse noodzakelijk.

Vergelijking van de alternatieven/varianten, resterende leemten, vorm en presentatie

De verschillen in de gevolgen voor het milieu van de beschouwde alternatieven/varianten moeten duidelijk worden gepresenteerd.

Het MER zal aandacht moeten besteden aan resterende leemten in kennis en aan onzekerheden en de betekenis daarvan voor de besluitvorming en de evaluatie achteraf.

De kernen van alle hoofdonderdelen van het MER zullen duidelijk en overzichtelijk moeten worden samengevat.

3. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Art. 41j, lid 1 onder a van de Wabm:

Het MER bevat tenminste: "Een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd".

3.1. Probleemstelling

Op 13/20 juni 1990 is de provincie Limburg in een bestuursovereenkomst met de Minister van Verkeer en Waterstaat overeengekomen dat Limburg naast de huidige grindwingebieden en het gebied 'Stevol' een gebied of gebieden zal aanwijzen waar 35 miljoen ton grind zal kunnen worden gewonnen. Deze 35 miljoen ton vormt het sluitstuk van de grindwinning in Limburg ter voorziening in de grindbehoefte buiten de provincie Limburg.

In het MER moet duidelijk worden gemaakt voor welke periode deze taakstelling geldig is.

Behalve de verplichting ten aanzien van het winnen van grind heeft Limburg ook een nog niet definitief vastgelegde taakstelling voor de winning van beton- en metselzand voor de periode 1989 t/m 1998. Hierover moet nog bestuurlijk overleg worden gevoerd. Het LCCO-advies, dat de basis vormt voor het komende overleg gaat uit van de winning van 21 miljoen ton beton- en metselzand in Limburg voor de behoefte buiten de provincie Limburg en 19 miljoen ton voor de eigen behoefte.

De provincie zoekt eveneens naar mogelijkheden om een deel van laatstgenoemde taakstelling te realiseren door middel van beton- en metselzandwinning uit eerder genoemde grindwinlocaties. De provincie heeft het voornemen om maximaal 10 miljoen ton beton- en metselzand winbaar te maken uit de nieuwe grindwinlocaties. Het een en ander zal wat betreft fasering en locatie in het MER nader moeten worden gepreciseerd.

De allocatie van de winningslocaties en de ruimtelijke-funktionele (her)inrichting ten behoeve van nog te ontwikkelen nabestemmingen van deze gebieden vormen de kernproblematiek van deze m.e.r.

Ten aanzien van de (her)inrichting van de nabestemming van onderhavige ontgrondingen is door Gedeputeerde Staten in november 1989 aan Provinciale Staten van Limburg toegezegd dat, afhankelijk van de haalbaarheid ervan, een geïntegreerde planvorming van ontgrondingen en natuurontwikkeling in gang gezet zal worden. Mede omdat in de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening, in de Derde Nota Waterhuishouding en in het Natuurbeleidsplan de Grensmaasvallei aangeduid wordt als kerngebied voor natuurontwikkeling is besloten om in samenhang met onderhavig ontgrondingenplan primair een natuurontwikkelingsplan op te stellen.

Andere nabestemmingen worden in beginsel evenwel niet uitgesloten (zie pagina 29 startnotitie). Deze komen bijvoorbeeld in beeld wanneer door derden (ontgrondend bedrijfsleven, projectontwikkelaars en gemeenten) plannen worden ontwikkeld welke in de vorm van een bestemmingsplan/of een aanvraag voor een ontgrondingsvergunning ter goedkeuring of ter beoordeling aan de provincie zullen worden voorgelegd. Voor locatie nr. 7 uit de startnotitie wordt thans een dergelijk bestemmingsplan ontwikkeld voor een ontgroning in relatie tot woningbouw en recreatie.

In het MER moet worden aangegeven op welke wijze de provincie dergelijke initiatieven (zonder natuurontwikkeling als herinrichting) inhoudelijk en procedureel in de onderhavige planvorming zal integreren.

3.1.1 Aanpak

De m.e.r. Ontgrondingenplan Limburg, deelplan grind en beton- en metselzand is een m.e.r. ten behoeve van een plansoort waarin een bepaalde mate van gedetailleerdheid wordt nagestreefd. Het gaat om de aanwijzing (in de ruimste zin van het woord) van een of meer locaties waar voldoende grind en zand kan worden gewonnen om aan de landelijke taakstellingen van de provincie te voldoen. De provincie Limburg heeft zich verplicht om conform de provinciale verordening op Ontgrondingen zelf actief locaties aan te wijzen via het deelplan grind en beton- en metselzand en heeft zich daardoor niet alleen beperkt tot het beoordelen van door het bedrijfsleven ingediende plannen en vergunningaanvragen. Om deze (locatie)keuzen op een verantwoorde wijze te kunnen maken, waarbij ook de belangen van het milieu op een volwaardige wijze bij de besluitvorming worden betrokken, is echter naast informatie over de huidige kenmerken van de potentiële locaties ook informatie nodig over uitvoeringswijze (diepte, vorm en oppervlakte) en herinrichting. De gevolgen voor het milieu hangen immers niet alleen af van de ter plaatse aanwezige omstandigheden maar evenzeer van de uitvoeringswijze en de herinrichting na ontgroning.

In beginsel staan twee wegen open om tot een aanpak te komen waarbij de milieubelangen op voldoende wijze tot hun recht komen.

In de ene benadering zal de beleidskeuze vanuit het primair perspectief waaruit het plan wordt opgezet, de natuurontwikkeling of de hoeveelheid te winnen grind, centraal staan. Dit beleids-MER zal moeten uitmonden in de keuze van enkele of meerdere locaties waaruit het grind en zand gewonnen kan worden.

De onderbouwing van de keuze van de mogelijke locaties moet onderscheidend genoeg zijn om een verantwoorde selectie te maken. Om bepaalde criteria, zoals bijvoorbeeld de hydrologische invloeden, niet te laten overheersen, kan gebruik gemaakt worden van een multicriteria-analyse. Over de gemaakte locatiekeuzen wordt dan bestuurlijk een formeel besluit genomen.

De uitvoeringswijze en de (her)inrichting per lokatie komen dan nog niet (precies) vast te staan. Naar de mening van de Commissie zal dan

in een later stadium voor de afzonderlijke locaties nog een diepgaand onderzoek naar de milieu-effecten van uitvoeringswijze en (her)inrichting vereist zijn. De Commissie beveelt dan afzonderlijke m.e.r.'s voor de verschillende projecten, gekoppeld aan de besluiten tot de vergunningverlening ten sterkste aan.

In de tweede benadering, waarvoor de Commissie een zekere voorkeur heeft, wordt in het onderhavige MER een beperkt aantal alternatieven uitgewerkt die ieder voor zich bestaan uit een of meer locaties met een bepaalde uitvoerings- en inrichtingswijze (zie ook 5.1). Hierdoor ligt de per locatie te winnen hoeveelheid grind (globaal) vast. Op deze manier wordt in één MER duidelijk wat de totale milieu-effecten zijn van de winning van de tussen Rijk en provincie overeengekomen hoeveelheid grind en zand. Een of meer m.e.r.'s op projectplanniveau lijken dan minder noodzakelijk. Indien delen van het ontgrondingsplan nader zullen worden gedetailleerd in projectplannen conform de Verordening op ontgrondingen in Limburg dan dient duidelijk te worden aangegeven welke voor dit MER relevante aspecten daarin nog nader zullen worden uitgewerkt.

De alternatieven zullen moeten worden gedefiniëerd binnen de randvoorwaarden die voortvloeien uit het landelijk beleid en de daaromtrent gemaakte afspraken tussen Rijk en provincie. In de startnotitie en de daaraan ten grondslag liggende stukken wordt getracht tot een inperking van potentiële winningslocaties te komen door uit gaan van een aantal mogelijke locaties en vervolgens op grond van enkele criteria steeds de minst geschikte locaties af te strepen. Deze benadering is legitiem, maar vereist wel dat alle stappen (de inperking tot het Maasdal, de aanduiding van alle potentieel geschikte locaties binnen het Maasdal en de achtereenvolgende selectiestappen) en de daarbij gebruikte criteria gemotiveerd worden. Een andere benadering is uit te gaan van de gewenste ontwikkeling van het studiegebied (het Maasdal) en vervolgens na te gaan welke rol grindwinning hierin kan spelen. Volgens nog niet gepubliceerde en dus nog vertrouwelijke studies (De Grensmaas, een landschapsecologische visie) zou op deze wijze (een groot deel van) de taakstelling kunnen worden ingevuld. De Commissie komt hier nader op terug bij de beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief.

Uitgaande van een aantal potentieel geschikte locaties en hier een verdere selectie op toepassend, kan in twee stappen tot de samenstelling van een aantal alternatieven worden gekomen. In de eerste stap worden per potentieel geschikte locatie een of meer uitvoerings- en inrichtingsvarianten globaal beschreven met daarbij behorend een bepaalde hoeveelheid te winnen grind. Aldus ontstaat een (groot) aantal mogelijke "bouwstenen" waaruit in de tweede stap de alternatieven kunnen worden samengesteld. Dit is mogelijk door alle bouwstenen te beoordelen op hun (milieu)effecten - deze beoordeling kan betrekkelijk globaal zijn - en vervolgens, bijvoorbeeld met behulp van een multicriteria-analyse, de meest geschikte bouwstenen te selecteren,

net zolang tot de vereiste te winnen hoeveelheid grind bereikt is. Door bij de multicriteria-analyse verschillende gewichtensets te hanteren kunnen meerdere alternatieven worden samengesteld. Van deze alternatieven zullen de milieu-effecten, zowel per bouwsteen als in hun totaliteit gedetailleerder moeten worden beschreven (zie verder hoofdstuk 5 en 7).

3.2 Doel

Het MER dient een nauwkeurige omschrijving te bevatten van de doelstellingen van de voorgenomen activiteit. Aangegeven moet worden vanuit welke primaire doelstelling(en) het plan wordt opgesteld. Blijkens de startnotitie is dit een bijdrage aan de voorziening in de Nederlandse behoefte aan grondstoffen voor de bouw mogelijk te maken, door middel van het aanwijzen van een of meer locaties waar gecombineerd grind- en beton- of metselzand uit gewonnen kan worden. De aanwijzing van deze locaties dient ter realisering van met het Rijk overeengekomen taakstelling voor grind en de (nog niet definitief vastgestelde) taakstelling voor beton- en metselzand.

Bij de beschrijving van het doel dient eenduidig te worden aangegeven om welke hoeveelheid te winnen grind en zand het gaat, in welke periode deze winning zal plaatsvinden op welk marktsegment de winning is gericht.

Duidelijk moet worden gemaakt hoe het ontgrindingenbeleid wordt afgestemd op het beleid op andere terreinen, met name stedelijke ontwikkelingen, drink- en industriewatervoorziening, openluchtrecreatie, berging van baggerspecie en natuurontwikkeling.

Dit laatste beleidsterrein is om enkele redenen in het bijzonder van belang. In de startnotitie is aangegeven "dat er in de Grensmaas ecologisch gezien goede mogelijkheden zijn voor natuurontwikkeling in combinatie met de winning van oppervlaktedelfstoffen, i.c. grind." Tevens is aangegeven dat gewerkt wordt aan een geïntegreerde beleidsontwikkeling van ontgrindingen en natuurontwikkeling.

In de tussen de provincie Limburg en de minister van Verkeer en Waterstaat gesloten bestuursovereenkomst staat dat de minister van Verkeer en Waterstaat conform het vermeldde in de Derde Nota Waterhuishouding medewerking zal verlenen aan natuurontwikkeling langs de Maas door middel van grindwinning. De Commissie zou in dit verband, mede gelet op het gestelde in de startnotitie, de vraag graag beantwoord zien in hoeverre natuurontwikkeling beschouwd kan worden als een gelijkwaardige doelstelling van het deelplan grind en beton- en metselzand.

In het MER dient aangegeven te worden hoe deze geïntegreerde beleidsontwikkeling tot stand wordt gebracht en in hoeverre en op welke plaatsen binnen en buiten de in de startnotitie genoemde locaties, natuurontwikkeling mogelijkheden schept voor grindwinning en welke randvoorwaarden dit stelt aan uitvoeringswijze en (her)inrichting

(zie ook 5.2 en 5.5). Bovendien moet aangegeven worden voor welke terreinen het natuurontwikkelingsplan wordt opgesteld en in hoeverre de hierin gestelde randvoorwaarden bepalend zijn voor het ontgrondingenbeleid.

Een en ander houdt uiteraard niet in dat grindwinning uitsluitend mogelijk zou zijn ten behoeve van natuurontwikkeling. Overigens geschikte locaties die zich niet lenen voor natuurontwikkeling zouden via de opbrengst van heffingen gebruikt kunnen worden om elders iets extra te doen.

In het MER dient ingegaan te worden op de vraag in hoeverre de doelstellingen van het deelplan grind en beton- en metselzand (grindwinning en natuurontwikkeling) synergistisch danwel antagonistisch (kunnen) zijn met de doelstellingen van andere deelplannen van het ontgrondingenplan (zie hoofdstuk 4).

Dit geldt in het bijzonder voor deelplannen waarbij ondiepe, oppervlakkige ontgrondingen in het geding zijn, bijvoorbeeld het deelplan klei.

In het MER moet voor wat betreft de winning van enerzijds grind en anderzijds beton- en metselzand ook een doorkijk naar de situatie na de huidige planperiode worden gegeven.

4. TE NEMEN EN GENOMEN BESLUITEN

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

In het MER dient te worden vermeld ten behoeve van welke besluiten het wordt opgesteld. Duidelijk dient te worden aangegeven of het MER uitsluitend dient voor de locatiekeuze of dat het MER tevens dient voor de besluitvorming op projektplan- danwel vergunningen-niveau.

Tevens dient inzicht te worden verschaft in de verhouding tussen de besluitvorming ten behoeve van het ontgrondingenplan en het natuurontwikkelingsplan voor de Maasvallei.

Ook moet worden beschreven volgens welke procedure en met welke fase- ring en welk tijdsplan dit geschiedt en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel of informeel betrokken zijn (zie ook 3.1.1).

In het MER dient aangegeven te worden of en zo ja welke relaties (ruimtelijke, milieu-aspecten enz.) er liggen met andere reeds uitge- voerde danwel nog uit voeren plannen op het gebied van ontgrondingen.

Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:

- thans in procedure zijnde ontgrondingsvergunningen;
- deelplan doelstellingen en uitgangspunten voor het regionaal ont- grondingenbeleid;

- deelplan klei;
- deelplan industriezand regionaal;
- ontgrondingsplannen aan de Belgische kant van de Maas.

Het is van belang dat wordt aangegeven gedurende welke periode er welke hoeveelheden grind ten behoeve van de zogenaamde "landelijke voorziening" (overig Nederland en buitenland) zal worden gewonnen uit:

- de huidige grindwingebieden (voorraad per 01-01-90 20 mln ton);
- het gebied STEVOL;
- de gebieden waaruit de met de minister van Verkeer en Waterstaat overeengekomen 35 mln ton zullen worden gewonnen.

In relatie tot bovengenoemde grindwinningsmogelijkheden is het van belang om aan te geven op welke wijze de provincie Limburg aan de voorlopige taakstelling² ten behoeve van de zogenaamde resterende landelijke behoefte aan beton- en metselzand gedurende de periode 1989 tot 1998 denkt te voldoen. Hierbij dient dan met name aandacht te worden besteed aan de fasering in de tijd en aan de mogelijkheid dat het aanwezige zand voor de herinrichting van de grindwinningsgebieden zal worden benut.

Gemotiveerd dient te worden waarom de reeds genomen besluiten, waaronder de bestuursovereenkomst met het Rijk en de beleidskeuze om de grindwinlocaties te beperken tot uitsluitend het Maasdal, de randvoorwaarden zijn voor de betreffende besluiten waarvoor het MER is opgesteld.

Evenzeer dient te worden aangegeven welke besluiten in een later stadium zullen moeten worden genomen om de uitvoering van het deelplan en de (her)inrichting van de ontgrondingen en de bijbehorende werken mogelijk te maken. In dit verband valt te denken aan besluiten met betrekking tot de infrastructuur, het streekplan en/of bestemmingsplan, de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren, alsmede koppeling met het te ontwikkelen Natuurontwikkelingsplan voor het Maasdal.

Vermeld dient te worden welke reeds genomen overheidsbesluiten en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of voorwaarden kunnen stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER is opgesteld, dit onder vermelding van de status van deze besluiten.

Om te kunnen bepalen welke randvoorwaarden of beleidsindicaties gelden, dient in het MER in elk geval aandacht te worden besteed aan de volgende documenten en beleidsvoornemens:

---

2 Conform het LCCO-advies "Taakverdeling en taakstellingen beton- en metselzand 1989 t/m 1998" of inmiddels definitief geworden taakstellingen.

- Nota's dan wel documenten met betrekking tot het ontgrondingenbeleid landelijke beleidsnota "Gegronnd ontgronden" en daarop volgende kamerstukken, LCCO-advies Taakverdeling en taakstelling beton- en metselzand 1989 t/m 1998, Bestuursovereenkomst provincie Limburg met minister van V & W d.d. 13/20 juni 1990, de andere relevante deelplannen in het kader van het provinciaal ontgrondingenplan, het besluit geïntegreerde planvorming van ontgrondingen en natuurontwikkeling in het Maasdal (nov. 1989), andere provinciale nota's aangaande herinrichting grindwinningsgebieden).
- Randvoorwaarden voortvloeiend uit de relevante wetgeving terzake (Ontgrondingenwet, Verordening op ontgrondingen in Limburg, Wet Geluidhinder, Hinderwet, Wet Bodembescherming, Wet verontreiniging oppervlaktewateren, Wet op de ruimtelijke ordening, etc.); alsmede betreffende uitvoeringsbesluiten.
- Documenten die randvoorwaarden kunnen stellen aan de te nemen besluiten (Nationaal Milieubeleidsplan (plus), Natuurbeleidsplan, Derde Nota Waterhuishouding, Vierde Nota Ruimtelijke Ordening, Structuurschema/Beleidsplan Drink- en industriewatervoorziening, Nota Landelijke gebieden en structuurschets, grondwaterbeschermingsplan, Verordening grondwaterbeschermingsgebieden, waterhuishoudingsplan, provinciaal milieubeleidsplan, provinciale nota's op het gebied van natuur, openluchtrecreatie en toerisme, streekplannen en bestemmingsplannen).

Welke toetsingscriteria zijn van betekenis, zoals algemeen geaccepteerde milieunormen, streefwaarden, richtlijnen en uitgangspunten van het milieubeleid?

Zijn er nog andere van te voren vastgestelde toetsingscriteria, milieuspecificaties, kerngetallen, zoneringen?

5. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN EN VARIANTEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

5.1 Algemeen

De in het MER te beschrijven en uiteindelijk te vergelijken alternatieven dienen (behoudens de referentiesituatie zoals aangegeven in par. 5.4) zodanig te zijn dat met ieder alternatief in ieder geval de doelstelling van het deelplan grind en beton- en metselzand, te weten de winning van 35 mln ton grind en maximaal 10 mln ton beton- en metselzand, kan worden gerealiseerd in combinatie met bijvoorkeur natuurontwikkeling. Uitgaande van de tweede benaderingswijze (zie par.

3.1.1) kunnen de alternatieven bestaan uit combinaties van de in de startnotities beschreven locaties ("bouwstenen").

De opbrengst aan grind en beton- en metselzand op een bepaalde locatie hangt mede af van de uitvoerings- (diepte, vorm en oppervlakte) en inrichtingswijze. Een bouwsteen voor een alternatief is daarom - een deel van - een bepaalde locatie met een bepaalde (globale) uitvoerings- en inrichtingswijze.

Het aantal te beschrijven alternatieven is moeilijk op voorhand vast te stellen. Gedacht zou kunnen worden aan tenminste de volgende alternatieven³]:

- een alternatief waarbij het bestaande land- en watergebruik zo min mogelijk wordt beïnvloed;
- een alternatief waarbij de mogelijkheden van natuurontwikkeling en versterking van de ecologische (hoofd)structuur gelet op de specifieke kenmerken en potenties van het Maasdal optimaal worden benut;
- een meest milieuvriendelijk alternatief (zie par. 5.5);
- eventueel een voorkeursalternatief van de initiatiefnemer.

De alternatieven zouden kunnen worden samengesteld door in een eerste stap alle mogelijke bouwstenen (= locatie met bepaalde uitvoerings- en inrichtingswijze) te beoordelen vanuit een bepaalde subdoelstelling (bijv. versterken van de ecologische structuur van het Maasdal, vergroten van de recreatieve mogelijkheden e.d.) en de best scorende bouwstenen te gebruiken voor de samenstelling van het alternatief.

In een tweede stap dienen de geselecteerde bouwstenen nader te worden uitgewerkt wat betreft de nauwkeuriger omgrenzing, uitvoeringswijze (diepte, vorm en oppervlakte) en inrichting.

In het MER moet de wijze waarop de alternatieven worden opgebouwd uit de bouwstenen beargumenteerd worden. Dit geldt ook voor de voorgestane ligging en vorm van de winlocaties en de fasering van de winning, een en ander mede in het licht van de mogelijkheden van natuurontwikkeling in de Maasvallei en de versterking van de ecologische hoofdstructuur. Zonodig dient overschrijding van de oorspronkelijk aangegeven begrenzingsen mede in beschouwing te worden genomen, wanneer dit uit het oogpunt van het milieu de voorkeur verdient.

Bij de beschrijving van de alternatieven dient aandacht besteed te worden aan de volgende aspecten:

- de omgrenzing van de gebieden waar (ontgrondings)werkzaamheden zullen worden uitgevoerd;

---

3 De Commissie is door medewerkers van de provincie Limburg medegedeeld, dat er studies naar natuurontwikkeling in het Grensmaasgebied plaatsvinden. In dat kader kan op een aantal locaties door bijvoorbeeld stroomgeulverbreding een beduidende hoeveelheid grind vrijkomen. De resultaten van deze studies zullen waar mogelijk bij de voorliggende m.e.r. worden betrokken.

Deze locaties kunnen een bouwsteen vormen van alle aangeduide alternatieven.

- het maken van een globale bestemmings- en inrichtingsschets met indicaties van hoogten en waterdiepten, vorm van land- en wateroppervlak, aanduiding van ligging, omvang en aard van de zone met mogelijkheden voor natuurontwikkeling (alsmede recreatieve zones);
- fasering van de nieuwe bestemming(en) tijdens en na de afgraving.

Met betrekking tot laatstgenoemde aspecten kan een onderverdeling worden gemaakt in de verschillende deelactiviteiten van de ontgroning te weten:

- De winnings- en ontsluitingsmethode.
- Afgraving deklaag en diepte en vorm van ontgroningen.
- De te winnen hoeveelheden grind en beton- en metselzand in de tijd.
- Werkzaamheden ten behoeve van herinrichting.

5.2 De voor ontgroning in aanmerking komende locaties

Elke stap in de locatiekeuze moet in het MER inzichtelijk worden gemaakt, te beginnen bij de beperking van de winning van zand en grind tot het Maasdal tot en met de laatste stap waarin mogelijk één of meerdere locaties daadwerkelijk worden aangewezen.

Bij de voorselectie, opgezet door het adviesbureau "Oranjewoud"⁴, heeft de Commissie de volgende opmerkingen:

- De Commissie betwijfelt of de inperking van 24 tot 14 locaties, uitsluitend gebaseerd op de hydrologische effecten, onderscheidend genoeg is. Dit is mede gebaseerd op de gebruikte schaalgrootte (1 : 50.000) en de in het model toegepaste schematisaties. De overige effecten, waaronder de ecologische effecten, worden op een schaal van 1:25.000 gepresenteerd. Potentieel geschikte locaties mogen niet te snel worden verworpen, bijvoorbeeld op grond van onaanvaardbaar geachte hydrologische gevolgen. Naast het feit dat, in ieder geval in theorie, hydrologische gevolgen vaak door gerichte maatregelen zijn te voorkomen, is het zeer wel denkbaar dat bijvoorbeeld bij varianten waarin een locatie minder diep wordt ontgrond (bijvoorbeeld om een betere uitgangssituatie voor natuurontwikkeling te scheppen) de hydrologische gevolgen wel aanvaardbaar zijn. Bij een groter aantal meer ondiepe grindwinningen, ten behoeve van natuurontwikkelingsmogelijkheden, zullen de hydrologische effecten tegen de andere effecten moeten worden afgewogen. Een passende multicriteria-analyse kan behulpzaam zijn bij de nadere onderbouwing van de gemaakte inperking.

---

4 Onderzoek naar potentiële grindwinlocaties in het Maasdal (januari 1990)
 Fase 1: Hydrobiologische effecten
 Fase 2: Ruimtelijke effecten

- De invoergegevens en schematisaties, zoals de huidige grondwaterstanden, stijghoogten en bodemkonstanten, voor het toegepaste model, beschreven in bijlage 1 van het voorselectierapport (Fase 1) dienen zichtbaar te worden gemaakt op overzichtelijk kaartmateriaal. Op deze wijze kan de waarde van de schematisatie worden getoetst (zie ook par. 7.4 onder bodem en grondwater).

- In het rapport "Onderzoek naar potentiële grindwinlocaties in het Maasdal" is een voorselectieproces beschreven waarbij op basis van de geohydrologische gevolgen 14 mogelijke winlocaties zijn voorgeselecteerd. In de tweede fase van het vooronderzoek zijn de ruimtelijke gevolgen van een eventuele ontgroning op deze 14 locaties aan een nadere beschouwing onderworpen. Op basis hiervan wordt in de startnota geconcludeerd dat op vijf van deze locaties ontgroning moet worden uitgesloten. De Commissie is van oordeel dat noch in het vooronderzoek noch in de startnotitie voldoende duidelijk is gemaakt waarom deze vijf locaties (de nummers 8, 9, 12, 16 en 18) afvallen. In het MER mogen de betreffende motiveringen niet ontbreken, met name niet de (weging van de) milieu-argumenten. De uiteindelijk overblijvende potentiële locaties vormen immers (mede) de basis voor de bouwstenen voor de alternatieven.

De keuze van de uiteindelijke winlocaties in hun omgeving moet beargumenteerd worden, mede in het licht van de doelstellingen (zie 3.2), en de mogelijkheden van natuurontwikkeling in de Maasvallei.

